

การสร้างสรรคการแสดง ชุด ระบายทำนาชาวสุรินทร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตการปลูกข้าวของ
เกษตรกร ในโรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
The Creation of Surin Rice Farming Dance Performance to Promote Learning
about Rice Farming Lifestyle of Farmers at Prasat Wittayakarn School,
Prasat District, Surin Province

ประยูร ทองสุทธิ์^{1*}
Prayoon Thongsth^{1*}

¹ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนประสาทวิทยาคาร ตำบลก้งแอน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
Specialist Teacher Prasat Wittayakarn School Kang-an Subdistrict, Prasat District, Surin Province

*Corresponding Author, Email: prayoonthongsuth@gmail.com

Received: September 11, 2024

Revised: October 10, 2024

Accepted: November 5, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการปลูกข้าว ทำนา ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อสร้างการแสดงชุด ระบายทำนาชาวสุรินทร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตการปลูกข้าวของเกษตรกร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ที่เน้นการสร้างสรรคนาฏศิลป์และการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการเรียนรู้ของนักเรียนมีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์องค์ความรู้จากการแสดง โดยมีกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการปลูกข้าวในอดีตโดยเริ่มจากการไถนา การหว่านเมล็ดพันธุ์ การถอนต้นกล้า การปักดำนา การเกี่ยวข้าว การฟาดข้าว การสีข้าว และการมัดข้าว แยกแกลบ นำมาสู่ผลการศึกษาที่ 2) ผลการสร้างสรรคการแสดงชุดระบายทำนาชาวสุรินทร์ เป็นการนำเสนอขั้นตอนวิธีการทำนาปลูกข้าวในรูปแบบของการแสดง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตการปลูกข้าวของเกษตรกร ในโรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

คำสำคัญ: การสร้างสรรคการแสดง ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิต การปลูกข้าวของเกษตรกร

Abstract

This research aims to 1) study the rice planting process of farmers in Surin Province and 2) create a performance of Surin Rice Farming Dance to promote learning about the farmers' rice planting lifestyle. This is a qualitative and quantitative research that focuses on the creation of performing arts and analysis of the results from the students' learning questionnaires. The research instruments are interviews and performance achievement tests. The sample group/target group is 30 Mathayom 3 students. The data collected from questionnaires were analyzed using descriptive statistics. The research results found that 1) the rice planting process in the past, starting from plowing, sowing seeds, pulling out seedlings, transplanting, harvesting, threshing, milling, and separating chaff, led to the results of the study 2) which is the result of creating the Surin Rice Farming Dance, presenting steps of rice planting in form of a performance to promote learning about the farmers' rice planting lifestyle at Prasat Witthayakhan School, Prasat District, Surin Province.

Keywords: *Creation of performance, promote life style learning, farmers' rice cultivation*

บทนำ

จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความเป็นมาอย่างยาวนาน มีความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเห็นได้จากโบราณสถาน ปราสาทต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด มีผู้คนหลายเผ่าพันธุ์และภาษา มีชาวกูย เป็นชนพื้นเมือง เป็นกลุ่มที่สืบเชื้อสายขอม อาศัยร่วมกับเขมรและลาว สำหรับอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดสุรินทร์ มีการประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม ทำสวน เพาะปลูกพืชไร่ชนิดต่าง ๆ เช่น มีการทำนาข้าวเจ้า (ข้าวหอมมะลิ) อันเรื่องชื่อของจังหวัดสุรินทร์ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์, 2567: ออนไลน์)

ข้าว มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในสังคมไทยจะรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก เพราะเป็นแหล่งของคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานและความอบอุ่น โดยจังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดที่มีการทำนาปลูกข้าวมากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย

ด้วยทำเลภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้การเพาะปลูกข้าวได้ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ ภัณฑุญา อ่อนศรี ผู้ใหญ่บ้าน บ้านทัพไทย ตำบลท่อม อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ ได้ให้ข้อมูลถึงการทำนาปลูกข้าวไว้ว่า การทำนาในพื้นที่นั้น ต้องทำการตรวจสภาพดิน บำรุงดิน รวมถึงการเลือกพันธุ์ข้าวที่ดีมีคุณภาพ และใช้การหว่านเมล็ดข้าว หรือการปักดำต้นกล้า ด้วยกระบวนการของมือทั้งสิ้น (ภัณฑุญา อ่อนศรี, 2560: สัมภาษณ์) หากย้อนกลับไปในอดีต การทำนาปลูกข้าวของชาวสุรินทร์นั้น มีกระบวนการที่หาชมได้ยากในปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีที่ทันสมัย เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ไม่รู้จักถึงวิธีการปลูกข้าวแฉกเช่นในอดีต ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความเป็นมาการทำนาปลูกข้าว นำมาสร้างการแสดงเพื่อเผยแพร่วิถีชีวิตการทำนา และส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตการปลูกข้าวของเกษตรกร เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยการใช้กระบวนการสร้างสรรค์การแสดง เป็นสื่อการเรียนรู้ให้นักเรียน/ผู้แสดงได้เรียนรู้ถึงกระบวนการทำนา

ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษากระบวนการปลูกข้าว ทำนา ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ นำมาสู่การสร้างสรรค์การแสดง เพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตการปลูกข้าว และเป็นการปลูกฝัง ถ่ายทอดเรื่องราวเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยมีการออกแบบสร้างสรรค์ท่ารำ ดนตรี เครื่องแต่งกาย ตลอดจนองค์ประกอบการแสดง ให้เกิดความสวยงามทางสุนทรียศาสตร์ เกิดการแสดงสร้างสรรค์ชุดใหม่ เพื่อเป็นการสืบสาน อนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมอันดีงามและทรงคุณค่าของชาติ เพราะการสร้างสรรค์การแสดงนั้น จัดได้ว่ารูปแบบการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นได้จากการสร้างประสบการณ์การรับชมการแสดง และการเรียนรู้ทักษะผ่านการปฏิบัติการทำการแสดงได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

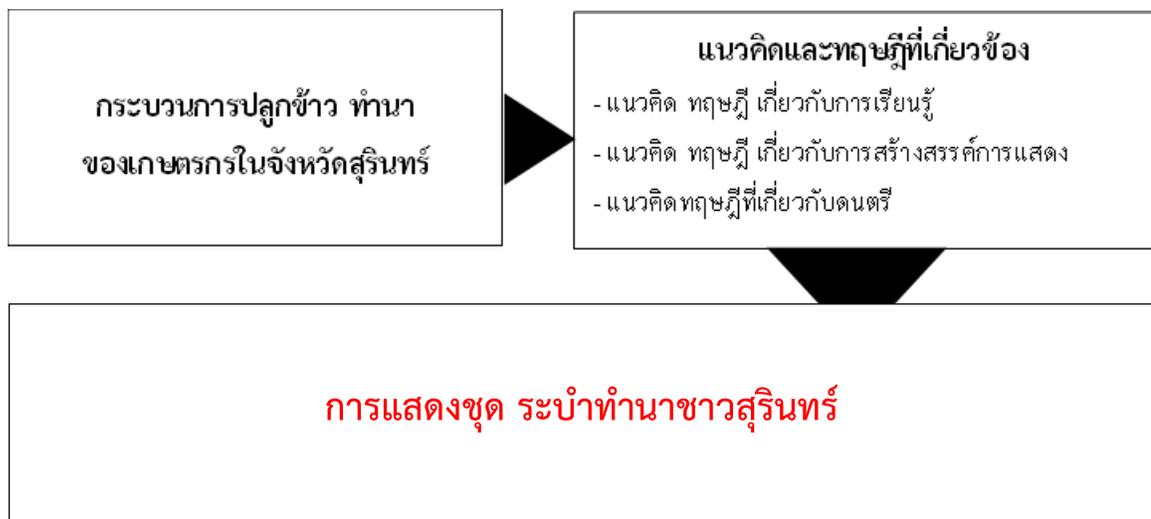
1. เพื่อศึกษากระบวนการปลูกข้าว ทำนา ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อสร้างการแสดงชุด ระบุว่านาชาวสุรินทร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตการปลูกข้าวของเกษตรกร

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการทำนา ปลูกข้าว จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์
2. สร้างสรรค์การแสดงโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้นักแสดงที่เป็นนักเรียนในชุมนุมนาฏศิลป์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การสร้างสรรค์การแสดง ชุด ระบายทำนาชาวสุรินทร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตการปลูกข้าว
ของเกษตรกร ในโรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: (ปรับปรุงโดย ประยูร ทองสุทธิ, 2567)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างสรรค์การแสดง คือ การประดิษฐ์ คิดค้นการแสดงจากแนวคิดใหม่ ๆ ที่มีการสร้างสรรค์ ทำซ้ำ ทำนองดนตรี เครื่องแต่งกาย และองค์ประกอบของการแสดง ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะชุดการแสดง

ระบายทำนาชาวสุรินทร์ คือ การแสดงสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ การแสดงที่นำเสนอเรื่องราว วิถีชีวิตการปลูกข้าวในอดีต ของเกษตรกรพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์

ส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิต คือ การจัดการศึกษา การให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ แก่ผู้ที่ให้ความสนใจ การสร้างองค์ความรู้เรื่องการทำนา ปลูกข้าวของเกษตรกรพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์ในอดีต ผ่านสื่อการเรียนรู้รูปแบบการแสดงสร้างสรรค์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยการสร้างสรรคการแสดงชุด ระบายทำนาชาวสุรินทร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตการปลูกข้าวของเกษตรกร ในโรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ฉบับนี้ มุ่งศึกษากระบวนการปลูกข้าวทำนา นำมาสู่การสร้างสรรคการแสดง ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตการปลูกข้าวของเกษตรกร ให้แก่นักเรียนภายในโรงเรียนได้ โดยผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้ในกระบวนการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการเรียนรู้

การเรียนรู้ ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 แปลว่า การเข้าใจความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เกิดขึ้นโดยผ่านประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยปิยะดา นิยมสุวรรณ (2564: 9) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ การเรียนรู้ทำให้มีการเพิ่มสมรรถนะ (performance) และเพิ่มความสามารถของการเรียนรู้ในอนาคต มีความหมายสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของความสามารถของบุคคล จากประสบการณ์และการฝึก หรือสิ่งที่ผ่านมาในรูปแบบของสื่อต่าง ๆ และ ยุภาพร ไชยเมือง (2557) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้อย่างเกิดขึ้นได้จากการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทักษะใหม่ โดยผลลัพธ์ของการเรียนรู้สามารถแบ่งออกได้ 5 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ข้อมูลทางภาษาคำพูด (verbal information) ข้อมูลความรู้จะถูกเก็บไว้ในรูปแบบของคำกล่าวที่เนื้อหามีความหมาย 2) ทักษะทางปัญญา (intellectual skills) เช่น กระบวนการ ขั้นตอนการทำงาน 3) กลยุทธ์ทางปัญญา (cognitive Strategies) ความสามารถทางการวิเคราะห์ข้อมูล 4) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skills) และ 5) ทักษะคติ (attitudes) การสังเกตและเปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่นเพื่อเรียนรู้ที่จะปรับปรุงแก้ไข

นอกจากนี้ การเรียนรู้อย่างสามารถเกิดขึ้นได้จากการฟังการบรรยาย (lecture) การอ่าน (Reading) การดูภาพและฟังเสียง (audio-visual) การสาธิต (demonstration) การอภิปราย (discussion) การฝึกฝนลงมือทำ (Practice Doing) และเกิดจากการสอนผู้อื่น (teach others)

กระบวนการทั้งหมดนี้ สามารถช่วยทำให้เกิดความทรงจำ ทักษะ องค์ความรู้ที่ดีแก่ผู้เรียน ควบคู่กับการประยุกต์ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างถ่องแท้ และยั่งยืน

2. แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างสรรค์การแสดง

ณรงค์ชัย ปิฎกักรัตน์ (2562: 246) กล่าวถึง การสร้างสรรค์ด้านสุนทรียะ ศิลปะ เป็นการสร้างสรรค์งานที่บ่งบอกถึงคุณค่าทางสุนทรียะ ปรัชญา จริยธรรม เป็นการสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในความหมายและคุณค่าของงาน เช่น ผลงานสร้างสรรค์ด้านวรรณกรรม ด้านศิลปะการแสดง ด้านดนตรี ด้านสถาปัตยกรรม การออกแบบจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และศิลปะด้านอื่น ๆ

ภักคพร พิมสาร และนราพงษ์ จรัสศรี (2562: 3) กล่าวถึง การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ในด้านการออกแบบ เป็นส่วนที่สำคัญที่ต้องศึกษาค้นคว้าและทดลอง เป็นการสร้างสรรค์ที่ต้องมีองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์ อันประกอบไปด้วย 8 ประการ คือ บทการแสดงนักแสดง ลีลาท่าทาง เสียง พื้นที่การแสดง เครื่องแต่งกาย แสง และอุปกรณ์ประกอบการแสดง

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับดนตรี

ดนตรีถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในด้านศิลปะการแสดง เป็นการสื่อสารทางด้านเสียงดนตรีเพื่อสะท้อนแนวคิดของการแสดง ดังที่ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543: 152) ได้กล่าวไว้ว่า ดนตรีถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการแสดง ที่ทำหน้าที่สื่อความหมายและอารมณ์ในรูปแบบเสียงทำให้การแสดงมีความงดงามสอดคล้องกับดนตรีที่มีความเป็นเอกภาพได้อย่างสมบูรณ์ ส่วนชนวรรณ รัชชวิบูลย์ และนิภาพร เฉลิมนิรันดร (2561: 209) ได้กล่าวว่า ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ที่มีความเป็นเอกภาพที่อาศัยเสียงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ไปสู่ผู้ฟัง และสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543: 127-131) กล่าวว่า องค์ประกอบของดนตรี ประกอบด้วย 1) เสียงที่เกิดจากวัตถุกระทบหรือเสียดสีกัน 2) จังหวะ เป็นตัวกำหนดความสม่ำเสมอของทำนองดนตรี 3) ทำนอง และ 4) เสียงประสาน คือ เสียงที่ผสมกลมกลืนกันของ Melody ที่มีเสียงต่างกัน

จากแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้นั้นมีหลายวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนรู้ เกิดการรับรู้และเข้าใจ โดยผู้วิจัยได้นำผลลัพธ์ของการเรียนรู้ 5 ด้าน มาเป็นตัววิเคราะห์และกำหนดถึงรูปแบบการถ่ายทอดการเรียนรู้คือ ทักษะการเคลื่อนไหว (Motor Skills) โดยการสร้างสรรค์การแสดงเพื่อสอดแทรก กระบวนการทำนาในอดีตให้เยาวชนรุ่นหลังได้รู้ถึงที่มาของข้าวอันขึ้นชื่อของชาวจังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้ยังต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการสร้างสรรค์การแสดง

โดยนำเอาหลักการ องค์ประกอบของการสร้างสรรค์การแสดงมาใช้ในงานวิจัยเรื่องนี้ และได้มีการสร้างสรรค์ดนตรีขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้ในการแสดง โดยนำแนวคิด วิธีการ แต่งทำนองเพลงที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาใช้จนเกิดเป็นเพลงการแสดงที่มีทำนองไพเราะ และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงชุด ระบายทำนาชาวสุรินทร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิต การปลูกข้าวของเกษตรกรในโรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ที่เน้นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์และการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามการเรียนรู้ของนักเรียน มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินองค์ความรู้จากการแสดง โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการเรียนรู้ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการสร้างสรรค์การแสดง กระบวนการสร้างสรรค์งาน แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับดนตรี
2. สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ศึกษาวิธีการปลูกข้าวในอดีตจากการสัมภาษณ์ เกษตรกรพื้นที่ในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้เครื่องมือวิจัย แบบสัมภาษณ์ จำนวน 10 ข้อคำถาม ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที เกษตรกรปลูกข้าวจำนวน 5 คน

ภาพที่ 2 ซ้าย สัมภาษณ์นายธานี ชื่นบาน ขวา สัมภาษณ์นายวิเชียร บุญยิ้ม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4. ศึกษาขั้นตอนการสร้างสรรค์การแสดง ประกอบด้วยลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแนวคิดของการแสดง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างสรรค์ทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกผู้แสดง

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบกระบวนการทำรำ

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับ

5. บันทึกทำรำ และถ่ายทอดการแสดงแก่นักเรียนในชุมนุมนาฏศิลป์ โรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

6. ประเมินองค์ความรู้จากการแสดง โดยนักแสดงที่เป็นนักเรียนในชุมนุมนาฏศิลป์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 คน โดยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์องค์ความรู้จากการแสดง ตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน คือผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านวัดและประเมินผล ด้านละ 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์การประเมิน (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 177) ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

โดยค่า IOC ที่ได้จะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเหมาะสมกับงานวิจัย ซึ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์การแสดงชุด ระบำทำนาชาวสุรินทร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิต การปลูกข้าวของเกษตรกร ในโรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้จำแนกผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษากระบวนการปลูกข้าว ทำนา ของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การทำนาเป็นอาชีพหลักของชาวจังหวัดสุรินทร์ ที่หล่อเลี้ยงชีพมาตั้งแต่โบราณกาล ซึ่งมีการทำนา แบบดั้งเดิม เริ่มจากการไถนา หว่านเมล็ดเพาะต้นกล้า ถอนต้นกล้า ปักดำ เก็บเกี่ยวข้าว ฟาดข้าว เอาเมล็ดออกจากรวงข้าว การสีข้าวด้วยครกแบบดั้งเดิม การฟัดข้าวนำเปลือกข้าวออกจากเมล็ดข้าว

2. ผลการสร้างสรรค์การแสดง ชุด ระบายทำนาชาวสุรินทร์ สรุปได้ว่า กระบวนการสร้างสรรค์งาน มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการ วิธีการทำนาของชาวจังหวัดสุรินทร์แบบดั้งเดิม ซึ่งได้แนวคิดจาก การทำไร่ไถนา ประกอบอาชีพ นำเสนอวิถีชีวิต โดยการสร้างสรรค์ประดิษฐ์ทำรำผู้วิจัยได้สังเกตเห็น ความสำคัญในการประดิษฐ์ทำรำขึ้นมาใหม่ ผสมผสานกับทำรำของการแสดงพื้นเมืองภาคอีสานตอนล่าง พื้นฟูการแต่งกาย เครื่องประดับ และออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ตลอดจนการออกแบบทำนอง เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงก็สอดแทรกทำนองเพลงและดนตรีพื้นบ้านของชาวจังหวัดสุรินทร์ โดยผู้วิจัย ขอนำเสนอรูปแบบของการแสดง ตลอดจนทำรำที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่จากอิริยาบถการทำนาปลูกข้าว ดังต่อไปนี้

ชื่อชุดการแสดง: ระบายทำนาชาวสุรินทร์

รูปแบบการแสดง: การแสดงพื้นเมืองสร้างสรรค์ เป็นการแสดงในรูปแบบระบำ ที่เลียนแบบมาจากท่าทาง การทำนาปลูกข้าว

แนวคิด: ใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองภาคอีสานใต้

เวลาที่แสดง: 12 นาที

อุปกรณ์การแสดง: ประกอบด้วย

1) กระเชอ	2) ต้นข้าวเขียวสด	3) เคียว	4) รวงข้าว
5) งอบ	6) หมวก	7) กระด้ง	8) กระจาดข้าวสาร
9) กระเชอข้าวสาร	10) กระเชอข้าวเปลือก		

เครื่องแต่งกาย: ออกแบบเครื่องแต่งกายแบบเรียบง่าย แบบเดียวกับชาวอีสานใต้พื้นเมืองจังหวัดสุรินทร์ โดยการแสดงชุดนี้ แบ่งเครื่องแต่งกายออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เครื่องแต่งกายช่วงทำนา และเครื่องแต่งกายหลังเสร็จจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ภาพที่ 3 ซ้ายเครื่องแต่งกายช่วงทำนา ขวา เครื่องแต่งกายหลังเสร็จจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ช่วงการแสดง: แบ่งออกเป็น 3 ช่วง

การแสดงช่วงที่ 1 แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การออกไปทำนาปลูกข้าวของชาวจังหวัดสุรินทร์

การแสดงช่วงที่ 2 นำเสนอการหว่านเมล็ด การปักดำต้นกล้า และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดง

การแสดงช่วงที่ 3 นำเสนอข้าว อันเป็นผลผลิตจากการทำนาปลูกข้าว

การออกแบบท่ารำ: ท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่จากอิริยาบถการทำนาปลูกข้าว ผู้วิจัยขอนำเสนอผ่านในรูปแบบของตาราง และอธิบายท่ารำ ซึ่งเป็นท่ารำเฉพาะของการแสดงชุด ระบายทำนาชาวสุรินทร์

รูปท่ารำ	คำอธิบายท่ารำ	ที่มาของท่ารำ
	<p>ท่าเดิน มือทั้งสองข้างกำ เคลื่อนไปข้างซ้ายและข้างขวา ไปพร้อมกับการก้าวเท้า เอียงศีรษะตามการเคลื่อนย้ายของมือ</p>	<p>เป็นการสร้างสรรค์ท่าเดินจากการเดินแบบปกติ ให้มีความสุนทรีย์ะ เกิดความอ่อนช้อยสวยงาม</p>

รูปท่ารำ	คำอธิบายท่ารำ	ที่มาของท่ารำ
	<p>ท่าหว่านเมล็ดข้าว มือขวากำเมล็ดข้าว โนมไปด้านหลัง แล้วเหวี่ยงไปด้านหน้า ปลอยมือออกก้าวเท้าเคลื่อนไปด้านหน้า</p>	<p>การหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าว ข้าวจะได้รับธาตุอาหาร แสงแดด และเจริญเติบโต สม่ำเสมอกัน ทำให้ได้ผลผลิตสูง โดยเดินหว่านในร่องแคบ ๆ ที่ทำไว้</p>
	<p>ท่าฟาดข้าวที่เท้า เท้าขวารับน้ำหนัก เท้าซ้ายยกขึ้นหงายเข้าตัว ก้มหลังลงเล็กน้อย มือทั้งสองข้างกำต้นกล้าข้าว ฟาดส่วนรากไปที่ฝ่าเท้าซ้าย</p>	<p>นำกิจกรรมฟาดข้าวเพื่อให้ดินออกจากรากข้าว ก่อนปักดำ</p>
	<p>ท่าคานา ปักต้นกล้าข้าว นั่งย่อลง โดยไม่ให้เข่าติดพื้น ศีรษะเอียงขวา มือซ้ายกำข้าวอยู่ระดับหัวเข่าซ้าย มือขวากำข้าว ปักข้าวลงไปที่พื้น</p>	<p>การปักดำ ทำเป็นแถวเป็นแนวซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการกำจัดวัชพืช และยังทำให้ข้าวแต่ละกอ มีโอกาสได้รับอาหารและแสงแดดอย่างสม่ำเสมอ</p>
	<p>ท่าถือเคียวเกี่ยวข้าว ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้า เท้าซ้ายเปิดส้นเท้า มือขวากำเคียว ส่งแขนไปข้างลำตัว มือซ้ายกำต้นข้าวอยู่ระดับสะดือ ด้านหน้าลำตัว</p>	<p>ท่าเตรียมตัวก่อนทำการเก็บเกี่ยวข้าว โดยใช้เคียวเพื่อตัดข้าวด้วยแรงคน</p>

รูปท่ารำ	คำอธิบายท่ารำ	ที่มาของท่ารำ
	<p>ท่าเกี่ยวข้าว</p> <p>เท้าซ้ายก้าวไขว้ไปด้านหน้า เท้าขวาเปิดส้นเท้า ศีรษะเอียง ด้านซ้าย มือขวากำเคียว มือซ้ายกำข้าวที่สุกเหลืองทอง แล้ว</p>	<p>การเก็บเกี่ยวข้าว โดยใช้ เคียวเพื่อตัดข้าวด้วยแรงคน เป็นการใช้วิธีการเก็บเกี่ยว ที่ระมัดระวัง เพื่อลดการ สูญเสียและความเสียหาย ในข้าว</p>
	<p>ท่านวนหรือฟาดข้าว</p> <p>ก้าวเท้าขวาไปด้านหน้า เท้าซ้ายเปิดส้นเท้า มือตั้งวงอยู่ ระดับสะดือ ด้านหน้าลำตัว</p>	<p>ในขณะที่ฟาดข้าวจะมีข้าวที่ หักหลุดออกจากมัดหรือไม้ หนีบ ร่วงลงไปบนกองข้าว โดยที่ยังมีข้าวเปลือกติดอยู่ที่ รวงข้าว</p>
	<p>ท่าฟัดข้าวเอาเปลือกออกจาก เมล็ดข้าว</p> <p>นักแสดงชายหญิงหันหน้าเข้า หากัน ปฏิบัติท่ารำเช่นเดียวกัน เท้าซ้ายรับน้ำหนักตัว ยกเท้า ขวาขึ้นด้านหน้า ระดับครึ่งหน้า แข่ง มือทั้งสองข้างจับ ถือ กระดัง เอียงศีรษะด้านขวา</p>	<p>การฟัดข้าว เป็นการคัดแยก เปลือกออกจากเมล็ดข้าว โดยการร่อนและโยนข้าวขึ้น ไปบนอากาศเป็นจังหวะ เปลือกข้าวจะค่อย ๆ กระเด็นออกไปจากกระดัง ในกระดังก็จะเหลือเพียง ข้าวสารและปลายข้าว</p>
	<p>ท่าการนำเสนอข้าว</p> <p>มือขวาถือกระเชอข้าวสาร น้ำหนักตัวอยู่เท้าซ้าย เท้าขวา แตะด้วยจุมูกเท้าข้างเท้าซ้าย มือซ้ายจิบส่งหลัง ศีรษะ เอียงซ้าย</p>	<p>เป็นท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นมา เพื่อแสดงถึงความสนุกสนาน และนำเสนอผลผลิตข้าว ที่ได้จากการเก็บเกี่ยว ทำนา</p>

3. ผลประเมินองค์ความรู้จากการแสดง โดยนักแสดงที่เป็นนักเรียนในชุมนุมนาฏศิลป์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 คน จากการรับชม ฝึกปฏิบัติทำรำการสร้างสรรค์การแสดงชุด ระบำทำนาชาวสุรินทร์ โดยจัดระดับคะแนน 5 เข้าใจมากที่สุด ระดับคะแนน 4 เข้าใจมาก ระดับคะแนน 3 เข้าใจปานกลาง ระดับคะแนน 2 เข้าใจน้อย และระดับคะแนน 1 เข้าใจน้อยที่สุด สรุปได้ว่า

การแสดง ชุด ระบำทำนาชาวสุรินทร์	กลุ่มทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์องค์ความรู้ (n=30)		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เข้าใจกระบวนการทำงานนา ปลุกข้าวของของเกษตรกร	3.90	.84	มาก
2. ได้รับความรู้จากการแสดงชุด ระบำทำนาชาวสุรินทร์	3.13	.78	มาก
3. สามารถปฏิบัติทำรำได้	3.17	.65	ปานกลาง
4. เกิดสุนทรียภาพทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย และการเกษตรด้านการปลุกข้าว	3.37	.81	ปานกลาง
รวม	3.64	.77	ปานกลาง

จากตารางข้างต้น การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์องค์ความรู้การแสดง ชุด ระบำทำนาชาวสุรินทร์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.64$)

อภิปรายผล

การสร้างสรรค์การแสดงชุด ระบำทำนาชาวสุรินทร์ เป็นการสร้างสรรค์ทำรำ ดนตรี เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง ฯลฯ ซึ่งในการสร้างสรรค์การแสดงที่กล่าวมาข้างต้น ยังสอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543: 211-213) ว่าด้วยการสร้างสรรค์การแสดง หรือนาฏยประดิษฐ์ คือการคิดการออกแบบ องค์ประกอบการแสดง ทั้งยังสอดคล้องกับ ชมนาด กิจจันทร์ (2564: 5) ด้วยสาระของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ จะต้องมีความเด่น แปลกตา ไม่ซ้ำหรือลอกเลียนแบบใคร และเป็นการสร้างสรรค์สรค์การแสดงที่สามารถนำกระบวนการ สิ่งที่อยู่รอบตัวมาสร้างสรรค์เป็นการแสดง และสอดคล้องกับบุญจิรินทร์ พลแสน และณัฐชากร เกษณียาบุตร (2564: 83) ว่าด้วย วิถีชีวิตประจำวัน ของชาวบ้าน การประกอบอาชีพมาสร้างสรรค์เป็นการแสดง นอกจากนี้ การออกแบบเครื่องแต่งกาย ของการแสดงชุดนี้ ยังได้แรงบันดาลใจมาจากเครื่องแต่งกายพื้นเมืองของชาวจังหวัดสุรินทร์ สอดคล้อง การออกแบบเครื่องแต่งกายให้สวยงาม เหมาะสม ตรงตามแนวคิดของการแสดงแต่ละชุด

โดยอิงตามรูปแบบดั้งเดิม เป็นแนวในการสร้างสรรค์ และเป็นวัสดุพื้นบ้านประจำท้องถิ่น นอกจากนี้ การแสดงชุด ระบายทำนา ชาวสุรินทร์ ยังช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนวิชานาฏศิลป์ สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิมา นนทโส และนิตยา เปลื้องนุช (2554: 122-129) ได้ศึกษาความคิดเห็น ของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบทางตรง ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน อีกทั้งยังฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิด ความชำนาญ

ข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์การแสดง ชุด ระบายทำนาชาวสุรินทร์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วิถี ชีวิตการปลูกข้าวของเกษตรกร ในโรงเรียนโรงเรียนประสาทวิทยาคาร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ควรนำการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นจากบริบท ทุนวัฒนธรรม กระบวนการทำนาปลูกข้าวของชาว จังหวัดสุรินทร์ ไปเป็นการแสดงประจำพื้นที่ (การแสดงพื้นบ้าน) หรือการแสดงประจำจังหวัด หรือสามารถนำไปบรรจุไว้ในแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ และวัฒนธรรมของการท่องเที่ยว จังหวัดสุรินทร์ได้ นอกจากนี้ สามารถนำการแสดงบรรจุไว้ในแผนการเรียน ทำให้นักเรียนในโรงเรียนเกิด กิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์ที่หลากหลาย ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเกษตร การปลูกข้าว ทำนาเพื่อบริโภคและส่งออกของเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป นำแนวคิด และกระบวนการสร้างสรรค์การแสดง ไปสร้างสรรค์การแสดงชุดใหม่ ๆ ในพื้นที่อื่น บริบท กระบวนการ วิถีชีวิตอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งทางเกษตร ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี อื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา อ่อนศรี, ผู้ใหญ่บ้าน. (2560). **สัมภาษณ์**. 18 มีนาคม.
- ชมนาด กิจจันทร์. (2564). นาฏศิลป์สร้างสรรค์กับการพัฒนาวิถีสถาณะของครู (ตอนที่ 1). *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ*, 5(1), 5.
- ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์. (2562). ทฤษฎีการสร้างสรรคศิลป์. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 6(2), 246.
- ธนวรรณ ธวัชวิบูลย์ และนิภาพร เฉลิมนิรันดร. (2561). ระบบการสอนของ สังกัด อุทรานันท์ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทฤษฎีดนตรี สำหรับนักเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ ชั้นปีที่ 1. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 9(2), 209-210.
- นุจรินทร์ พลแสน และณัฐชากร เกษณียาบุตร. (2564). การสร้างสรรค์ฟ้อนแพรววาทลีสินธุ์. *วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ*, 5(1), 83.
- ปิยะดา เนียมสุวรรณ. (2564). *การศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่* [สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภัคคพร พิมสาร และนราพงษ์ จรัสศรี. (2562). แนวทางสร้างสรรค์การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงจากผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ของนราพงษ์ จรัสศรี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 11(2), 3.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุภาพร ไชยเมือง. (2557). *ความสามารถในการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ศศิมา นนทโส และนิตยา เปลื้องนุช. (2554). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดริเริ่ม และความคิดเห็นของนักเรียน หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การสร้างชิ้นงานจากโปรแกรมไมโครซอฟต์พับลิวเซอร์ 2003 ของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง). *วารสารศึกษาศาสตร์ฉบับ
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(2), 122-129.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์. (2567). *ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์*.

<https://surinlocal.go.th/public/list/data/index/menu/1142>

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). *นาฏศิลป์ปริทรรศน์*. ห้องภาพสุวรรณ.